1969
2

Yazı işleri:
Gnkur. Bşk.
Harp Tarihi
Dairesi

Harp Tarihi Vesikaları DERGİSİ

Üç ayda bir çıkarılır
(Mart, Haziran, Eylül, Aralık)

Basım işleri
Gnkur. Basımevi
ANKARA

Yıl: 17 Eylül 1968 Sayı 65

Tarih yazmak, yapmak kadar mühimdir. Yazan, yapana sadık kalmazsa, değişmiyen hakikat insanlığı şaşırtacak bir mahiyet alır.
ATATÜRK

Büyük Taarruza hazırlanan bir piyade birliğinin cephe gerisinde denetlenmesi

+1

Gnkur. Basımevi
ANKARA
1968

179

24 Subat 1969
Devlet Nüshası

Yazı işleri:
Gnkur. Bşk.
Harp Tarihi
Dairesi

Harp Tarihi Vesikaları DERGİSİ

Üç ayda bir çıkarılır
(Mart, Haziran, Eylül, Aralık)

Basım işleri
Gnkur. Basımevi
ANKARA

Yıl : 17 Eylül 1968 Sayı 65

Tarih yazmak, yapmak kadar mühimdir. Yazan, yapana sadık kalmazsa, değişmiyen hakikat insanlığı şaşırtacak bir mahiyet alır.

ATATÜRK

Büyük Taarruza hazırlanan bir piyade birliğinin cephe gerisinde denetlenmesi

İÇİNDEKİLER :

1. Fihrist,
2. Tarihi vesikalar (1455 - 1469).

Gnkur. Basımevi
ANKARA
1968

1464

F İ H R İ S T

No.	Vesikanın Tarihi	Ö Z E T İ
1455	24/3/338	İngiltere, Fransa ve İtalya Dışişleri Bakanlarının Mütareke için Yunanistana bir nota verdiklerine dai yazı.
1456	25/3/338	Yapılan Mütareke teklifi üzerinde ilgili devletler basınının görüşlerini belirten istihbarat raporu.
1457	25/3/338	İtilâf Dışişleri Bakanlarının Asya'daki akalliyetlerle Ermeni Yurdu meselesini de görüştüklerine dair rapor.
1458	26/3/338	Anadolu'nun boşaltılmasına dair askerî mütehassıslar tarafından konferansa sunulan rapor.
1459	26/3/338	Yunan subaylarının sulh propağandasına karşılık ordularımızın uyanık bulunmalarına dair emir.
1460	28/3/338	Müttefiklerin mütareke teklifi arkasında gizli ve yıkıcı maksatlar bulunduğuna dair Anadolu ajansının tebliği
1461	23/9/338	İzmir'de Yunan askeri saklayanlar ve sahipsiz kalmış eşyaları alanların şidderle cezalandırılacaklarına dair beyanname.
1462	23/9/338	Sulh teklifleri, Istanbul ve Boğazlardaki duruma dair yabancı telsizlerden toplanan haberler.
1463	27/9/338	Anadolu'da tarafsız bir bölge kurulması hakkında konuşulmak üzere İzmir'deki İngiliz amiralinin selâhiyet isteği.
1464	28/9/338	Çanakkale Boğazındaki Türk ve İngiliz kuvvetlerinin durumuna ve ordular bölgesindeki faaliyetlere dair harp raporu.
1465	27/9/338	Yakın bir zamanda Mudanya'da askerî konferans yapılacağına ve Çanakkale bölgesinde halka zulüm yapıldığına dair telgraf.
1466	28/9/338	İtilâf generalleriyle görüşmek üzere Başkumandanın Mudanya'ya geleceğine dair telgraf.
1467	29/9/338	İtilâf amiral ve konsoloslarıyla İzmir'de yapılan siyasî temaslara dair rapor.
1468	30/9/338	Mudanya'daki konferans esnasında Şile-Yarımca hattı karşısında süvari keşif kollarının bulundurulmasına dair emir.
1469	30/9/338	Batı Cephesi Komutanının Mudanya konferansına katılacağına dair ordulara telgraf.

V83

İLLİ KÜTÜPHANE-ANKARA 1946

VESİKA-NO. 1455

2 nci Ordu
24/3/38

Garp Cephesi İstihbarat Şubesi Müdüriyetine

(23 Mart 38) tarihli Atina telsizi vasıtasıyla neşredilen Yunan tebliğidir :

İngiltere-Fransa ve İtalya Hariciye Nazırları mütareke teklifini havi notayı Baltacis'e vermişlerdir.

İstihbarat 307 numaralıdır.

2 nci Ordu İstihbarat Şubesi
Müdür Vekili
Şükrü

Dolap No. 31
Göz No. 1
Dosya No. 273
Klasör No. 1801

185

Vesika No-1455

غرب جهه کا استخبارات شعبه سی

مدیریتی

۱ ـ دو ۲۰

۲۴/۳/۳۸

(۲۳/مارت/۳۸) تاریخلی آتنه تقریری واسطه‌سیله

نشر ایدیلن یونان تبلیغیدر:

انگلتره ـ فرانسه ایتالیا خارجیه

ناظرلری متارکه تطبیقی حاوی مشترک

نوطه‌یی بالطه‌جیه دیمشلردر.

استخبارات ۳۰۷ نومرولیدر.

۲. اردو استخبارات شعبه سی مدیر

وکیلی

شکری

آجیدم

۲۴ نه

۵۰۴۰ صولی

187

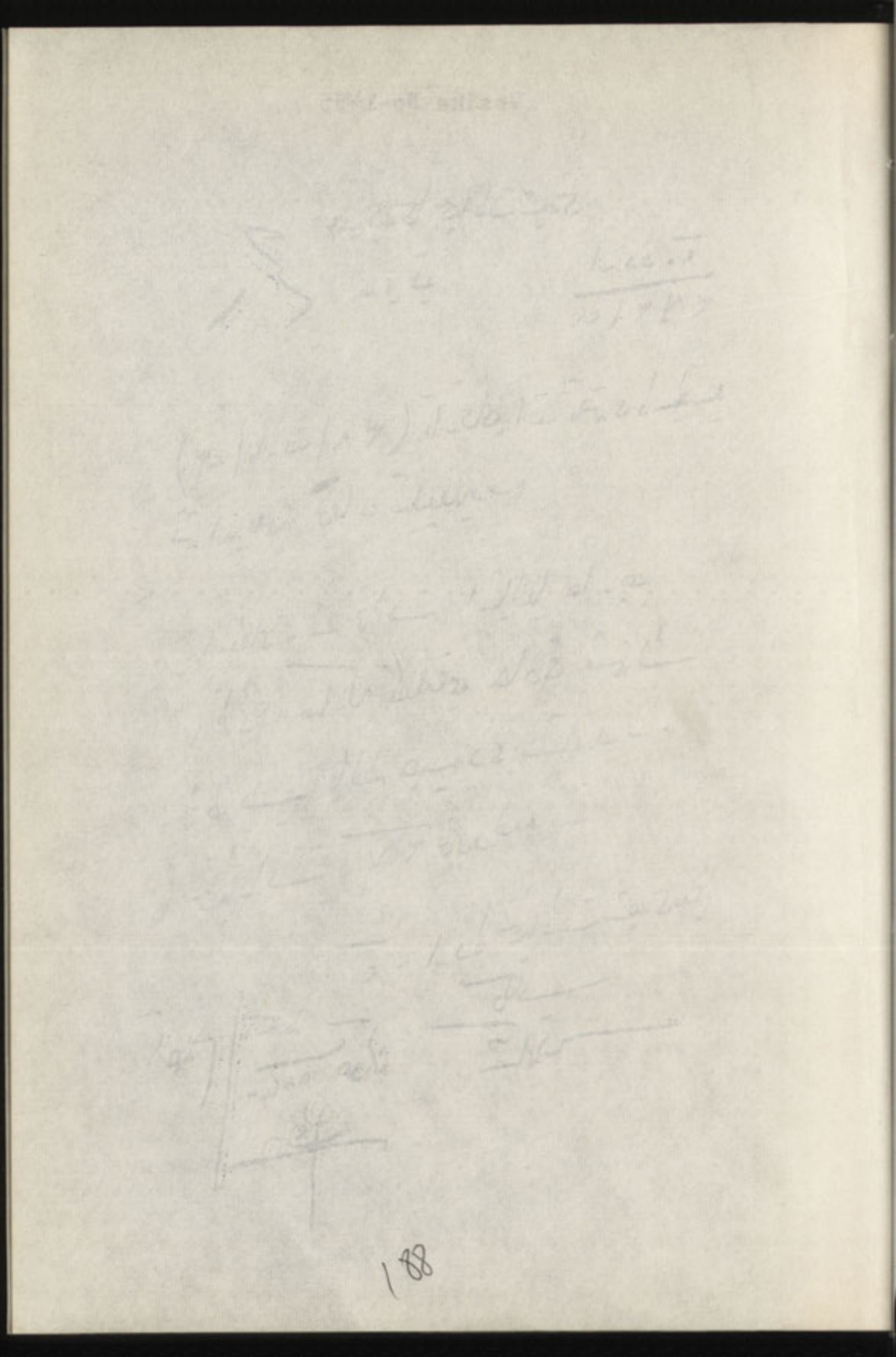

VESİKA-NO. 1456

TELGRAF
YK

25 Mart 38 tarihli akşam gazeteleri havadisidir :

Londra, Paris, Roma'dan ve Atina'dan en son gelen telgrafların hülasasıdır.

1. Yunanistan mütareke teklifini esasat-ı sulhiye hakkında bazı müddeiyat serdiyle kabul etmek temayülündedir. Yunanistan katı cevabını bu akşam verecektir.

2. Londra gazeteleri Lort Gürzon'un teklifini memnuniyetle telakki etmişlerdir.

3. İtalyan gazeteleri Şark işinin hayırlı bir safhaya girdiğini yazıyorlar.

4. Paris gazetelerine göre müttefikler sulhu temin için bütün mesailerini sarfedeceklerdir. Paris 24. dün akşam Ankara murahhaslarının İtalya Hariciye Nazırı Mösyö Şanzer ile mülakattan sonra iki Türk heyeti reisleri akşam geç vakte kadar mütareke şeraiti hakkında müzakere etmişlerdir. Paris matbuatına nazaran askeri mütehassıslarız vazettikleri şeraitin tarz-ı icrası Ankara murahhaslarının tasvibine iktiran etmektedir. Atina. 24 Meclisi vükela bugün devletlerin mütareke hakkındaki teklifine verilecek cevapla meşguldür; Londra 24. Londra matbuatı ekseriyetle Lort Gürzon tarafından vaki olan teklif hakkında beyan-ı takdirat etmektedirler. Deyli Telgraf gazetesi bu teklif tamamiyle tetkik edilmiş olup muharipler tarafından gösterilen temayülatın bir neticesidir diyor. Atina 24. Gonaris dün akşam mütareke teklifi hakkında kral ile uzun müddet müdavele-i efkarda bulunmuştur. Gece meclis-i muzaar saatlerce akd-i içtima ederek verilecek cevap hakkında müzakeratta bulunmuştur. Fevkalade bir hal olmadığı takdirde Yunan Hükümeti tarafından verilecek cevabın bu gece ita edileceği ve behemehal müspet olacağı temin edilmektedir. Bugün Borsada bir panik zuhur etmiştir. Darahmi ve yatan aksiyonlarının şiddetli tenzili ve ecnebi kambiyonun terfii müşahede edilmiştir. Atina 24. Dün müstacelen davet edilen Papulas buraya geldi. Papulas bu dakikada hal-i içtimada bulunan meclis-i vükelaya iştirak etmiş ve müzakeratta diğer yüksek rütbeli zabitler hazır bulunmuştur. Meclise mütareke merbut bulunduğu şerait-i askeriye tahtında ameli kabiliyet-i tatbikiyesi mokta-i nazarından müzakere edilmektedir. Papulas'ın müspet beyan-ı mütalaa edeceği muhakkak addediliyor. Papulas böyle bir fikri izhar ettiği takdirde mütareke teklifinin kabulünü beyan eden Yunan Hükümetinin cevabını Düvel-i İtilafiye süferasına bu akşam verilecektir.

25/3/38

F G

Dolap No. 31
Göz No. 1
Dosya No. 273
Klasör No. 1801

189

1900

Vesika No-1456

تلغرافنامه

حکومت تلغراف مخابراتندن دولایی برکولا مسئولیت قبول ایتمز.

عربی	نومروسی	کلمه سی	غروبی	ساعتی	تاریخی	واسطه مرکزی	التدیغی تاریخ	التدیغی ساعت	آلان مأمور	یازان مأمور
								٩		
	١٥٠٤	٥٠٠						١٠		

تورکیا
بویوک ملت مجلسی حکومتی
٢٣ نیسان ١٣٣٦
پوسته و تلغراف و تلفون مدیریت عمومیه سی

عدد

اشعارات مجمله

٢٥ مارت ٣٨ تاریخلی اقسام غزته‌لری حوادثدر. لوندره پارس رومادن واتندن اک صوک حکمه
تلغرافلرک خلاصه‌سیدر. ١ یونانستان متارکه تکلیفی اساسات صلحیه حقنده بعض مدعیاتی سردی ایله
قبول ایتمک تمایلندر. یونانستان قطعی جوابنی بو اقسام ویره‌جکدر. ٢ لوندره غزته‌لری لورد کورزونک
تکلیفی نمونه‌سی تلقی ایتمشلردر. ٣ ایتالیانک غزته‌لری شرقده ایشنه خرطی بر صفحه‌یه کیردیکی یازیورلر.
٤ پارس غزته‌لرینه کوره متفقلر صلحی تأمین ایچون بتون مساعیلری صرف ایده‌جکلردر. پارس ٢٤ بونده
اقسام انقره مرخصلرینه ایتالیا خارجه ناظری موسیو شانتره ایله ملاقاتنده صکره ایکی تورلی هیئتنده
رئیسلری اقسام‌لج وقتنده متارکه شرائطی حقنده مذاکره ایتمشلردر. پارس مطبوعاتنه نظراً عسکری متخصصلرک
وضع ایتدکلری شرائطه طرز اجرای انقره مرخصلرینه تصویب اقتران ایتمکده‌در. اتنه ٢٤ مجلس
وکلا بوکیر دولتلرک متارکه حقنده که تکلیفنه ویریله‌جک جوابله مشغولدر. لوندره ٢٤ لوندره

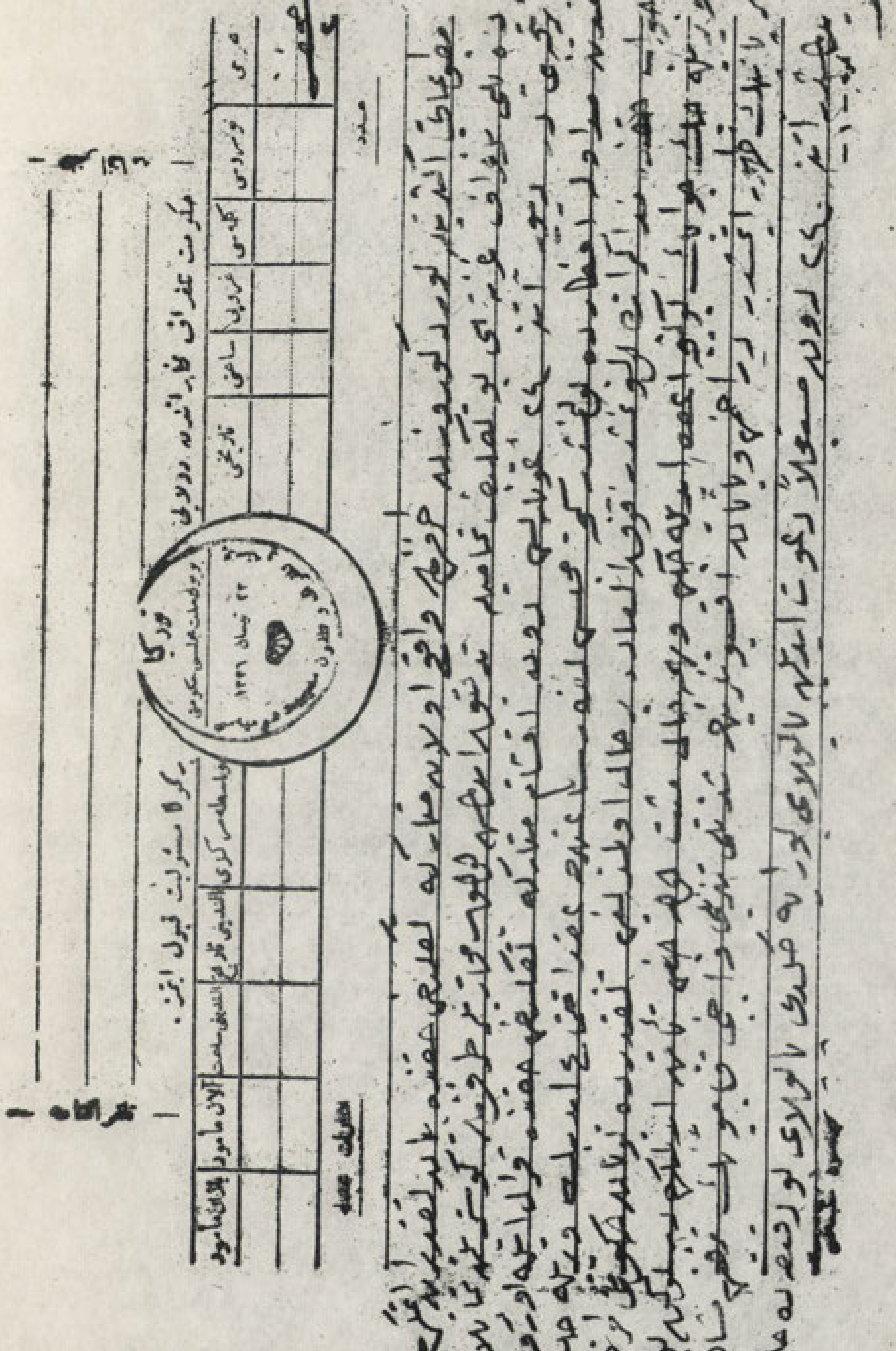
تورکیا
۲۲ نیسان ۱۳۳۶
نومروسی
کلمه‌سی
غروشی
ساعتی
تاریخی

194

Vesika No-1456 devamı

تلغرافنامه

حکومت تلغراف مخابراتندن دولایی برکوکا مسئولیت قبول ایتمز.

تورکیا
بویوک ملت مجلسی حکومتی
۲۳ نیسان ۱۳۳۶
پوسته و تلغراف و تلفون مدیریت عمومیسی

مخرجی	نومروسی	کلمه‌سی	غروپی	ساعتی	تاریخی	واسطه مرکزی	التدیغی تاریخ	التدیغی ساعت	آلان مأمور	یازان مأمور

عدد

اشارات مجمله

اجتماعی بولنان مجلسی وکلایه اشتراک ایتمه و مذاکرات دیگر بویوک رتبه‌لی ضابطه حاضر بولنمشدر
مجلسی متارکه مربوط بولنان شرائط عسکریه تحتمزه عملی قابلیتی تطبیقی نقطه نظرندن مذاکره ایدلمکده
بالولایه مشدد بیان مفصلنه ایده جکی محقق عد ایدیلور بالولایه بو ایله بر فکر اظهار ایتدیکی تقدیرده
متارکه تطبیقنده قبولی بیان ایده ایچه یونان حکومتنده جوانبی دول ائتلافیه سفراسنه بو اقشام ویریله جکدر

۲۵ ۲ ۳۸ ف ع

کمیسیون مطبعه

نمره - ۱ -

VESİKA-No. 1457

TELGRAF
Y K

Ajans Havas'ın Matin gazetesine atfen varit olan bir telgrafında Ankara'nın cevabının on günden evvel Paris'e vasıl olamayacağı Yusuf Kemal Beyin cuma günü Paris'i terk ederek Düvel-i İtilafiyenin beyanatını şifahen Büyük Millet Meclisine arz için Marsilya'dan bir muhribe rakiben Anadolu'ya avdet ettiği maruzdur. Havas'ın diğer bir telgrafnamesi hariciye nazırlarının Boğazlar ve Trakya'nın tarzı idaresi meselesini tetkik etmişler ve mutahassisin-i askeriyeyi dinledikten sonra mutahassısın-i mezkureyi meselenin bazı nokat-ı askeriyesinin müzakere-i katiye ve nihaiyesiyle tavzif etmişlerdir.

Asya'daki akalliyetlerin muhafazası ve bir Ermeni yurdunun tesisi de müzakere edilmiştir.

25 Mart 38

Hikmet

Dolap No. 31
Göz No. 1
Dosya No. 273
Klasör No. 1801

157

Vesika No-1457

199

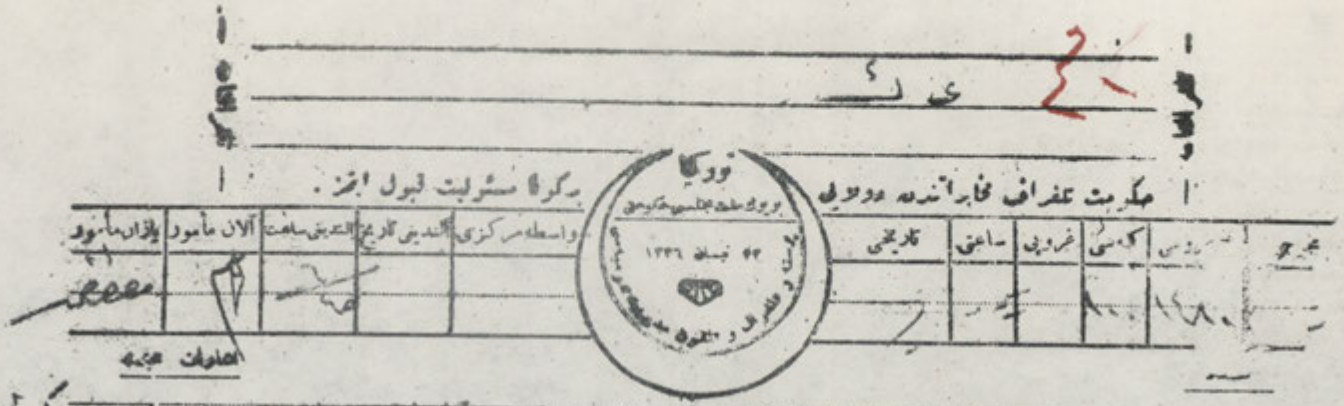

VESİKA-NO. 1458

No. 69 İzmit

GARP CEPHESİ KUMANDANLIĞINA
İSMET PAŞA HAZRETLERİNE

İzmit Tetkik Heyeti Müdüriyetinden mevrut telgraf berveçh-i zir arz olunur :

23 de Paris'den Havas bildiriyor: Hariciye Nazırları müzakerata devam ederek Mareşal Foş'un idaresinde bulunan mutahassısin-i askeriyeyi Dersaadet askeri kumandanlığı tarafından ihzar edilmiş olan planlar esasatı üzerine Asya-yı Suğra'nın muslihane tahliyesi esasatını tetkike memur etmişlerdir. Asya-yı Suğra'nın tahliyesi derdest-i tetkik bulunan umumi bir surette tesviye şerait-i sairesinin kabulüne vabeste dir. Hariciye Nazırları sabahleyin akalliyetlerin himayesi meselesini tetkik etmişlerdir. 24'de Havas işar ediyor : Anadolu'nun muslihane bir surette tahliyesi şeraitini havi olup askeri mütehassıslar tarafından tanzim edilen rapor konferansa verilmiştir. Şeraiti berveçh-i zirdir :

1. İdare-i mülkiyenin evvel be evvel tesisi,
2. Limanlarda izdihamdan tevakki edilecek bir surette Yunan askerinin emr-i tahliyesi,
3. İki ordu arasında bitaraf bir mıntıka bırakılacak surette tahliye edilecek menatıka mahdut Türk kıtaatının idhal ve ikamesi Dersaadet'deki İtilaf Kumandanlarının idaresi altında icra edilecek olan işbu muamelat müttefikin askeri heyetleri tarafından mürakaba olunacaktır. İtilaf donanması dahi keyfiyet-i mezkureye iştirak edecektir,
4. Atina'dan İstanbul Rumca gazetelerine müstacelen gelen telgraflara nazaran Yunanistanın esas itibariyle ve bazı şerait serdiyle mütarekeyi kabul ettiği bildirilmektedir. Gonaris telgrafhaneden bizzat Papulas ile uzun müddet telgrafla görüşmüştür. Gece Başvekalet dairesinde 23 gecesi bazı nazırlar Erkanıharbiye-i Umumiye Reisi akd-i içtima ederek saat ikiye kadar görüşmüşlerdir. Atina'dan gelen diğer bir telgrafta Papulas'ın müstacelen Atina'ya çağrıldığı bildiriliyor,
6. Bugünkü matbuat hülasası berveçh-i bala maruzdur efendim.

26/3/38

İzmit Tetkik Heyeti Müdürü
Fahri

Dolap No. 31
Göz No. 1
Dosya No. 273
Klasör No. 1801

301

Vesika No-1458 devamı

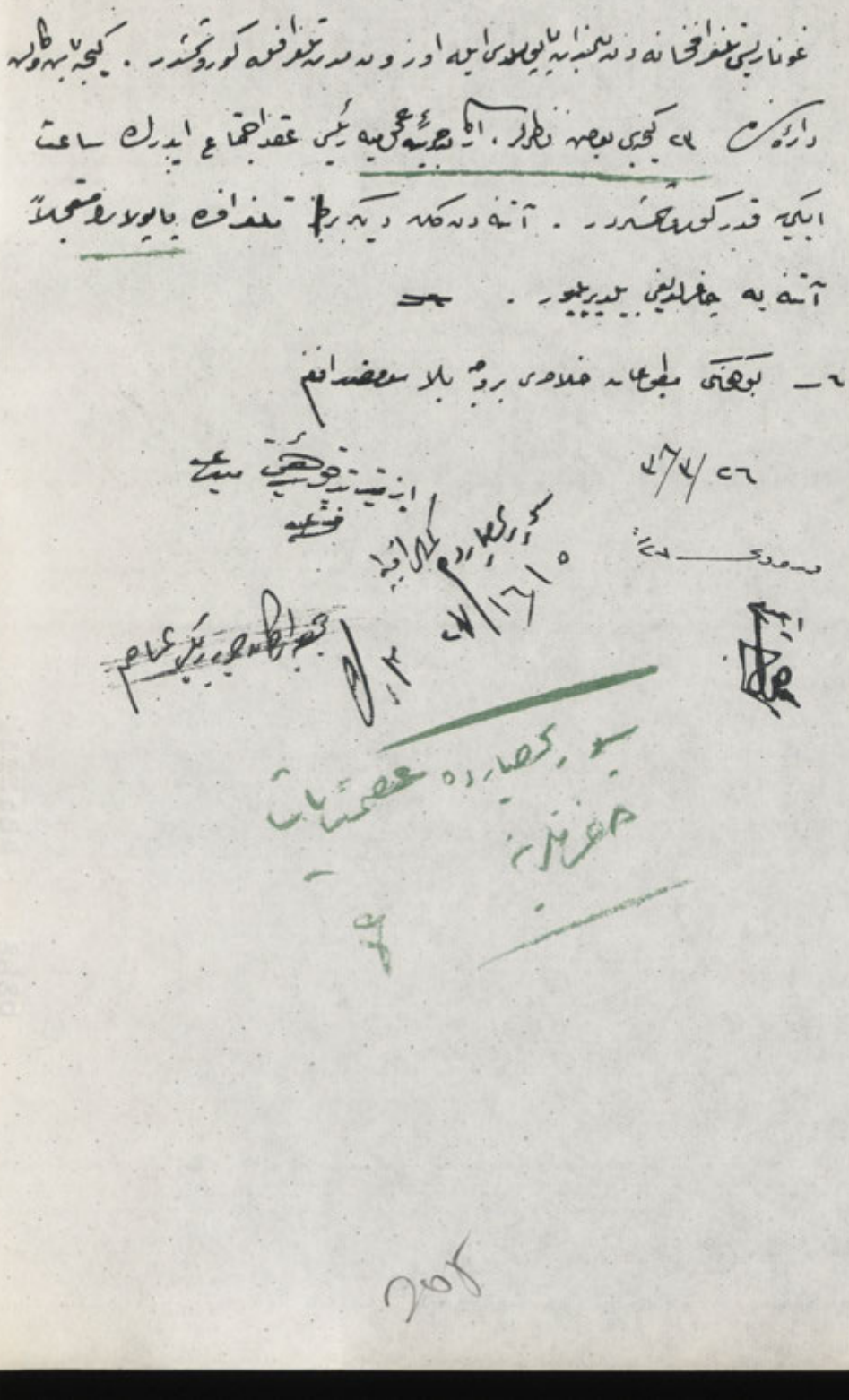

VESİKA-NO. 1459

GARP CEPHESİ KUMANDANI İSMET PAŞA HAZRETLERİNE

Bugün saat 9 evvelde Çivril mıntıkasında Sarıbeyli köprüsü yakınına üç Yunan zabiti gelerek akşam sulh oluyor diye emir geldiğini ve bölük kumandanını çağırmalarını ve müsademe etmeyeceklerini söyledikleri şimdi Üçüncü Süvari Fırkası Kumandanlığından alınan şifrede bildirilmiştir. Böyle bir şeyin aslı olmadığından efradın iğfal edilmelerine meydan verilmemesi lüzumunun kıtaata tebliğ edildiği maruzdur.

Harekât 2704 numarasıyla Garp Cephesi Kumandanlığına ve barayı malûmat 2 nci Ordu Kumandanlığına arz edilmiştir.

26/3/38

Birinci Ordu Kumandanı
Ali İhsan

Birinci Ordu Kumandanlığına
İkinci Ordu Kumandanlığına

Mütareke teklifinden istifade ederek düşmanın her tarafta kıtaatımıza taarruz ve gerek memlekette ve gerek ordu dahilinde sulh şayialarıyla propağanda icraatına teşebbüs edeceği şimdiden istidlal edilmektedir. Tarafınızdan faaliyetin tezyidi ile mütareke sözüyle düşman ordusuna ilka edilmek istenilen huzur ve emniyete mahal bırakılmamalıdır. Geceleri bütün cephede düşmanın huzur ve istirahatının ihlali ve iyice keşif ve ihzar olunan yerlerde baskınlar tertibi ordulardan rica olunur.

27/Mart/338

İSMET

Dolap No. 31
Göz No. 1
Dosya No. 273
Klasör No. 1801

207

Vesika No-1459

تلغرافخانه نومروسی	تلغراف نومروسی	تلغراف آلان مأمورك اسمی	تلغرافك ساعتی		مخرجی	تلغرافك تاریخی	تاریخ ورودی	حل ایدن مأمورك اسمی	ساعت ورودی	
			دقیقه	ساعت					دقیقه	ساعت
١٩٦٢	٢٧٠٤				برنجی اردو	1 ٢٨/٢/٢٦	٢٦	[signature]		

~~[illegible]~~

غربیجه‌سی قوماندانی عصمت پاشا حضرتلرینه

بوکون ٩ اولده چوریل منطقه‌سنده جاری بکلی کوپریسی یقیننه اوچ یونان ضابطه‌لری
آقشام صلح اولیور دیه امر کلدیکی و بلوك قوماندانی چاغیرملرینی و مصادمه ایتمه‌جکلرینی
سویلدکلری شمدی اوچنجی سواری فرقه‌سی قوماندانلغندن آلنان شیفره‌ده بیلدیرلمشدر. بویله بر شیئك
اهلی اولمادیغنه اوادك اغفال ایدلملرینه میدان ویرلماسی لزومنك قطعات تبلیغ ایدلدیکی
معروضدر. حرکات ٢٧٠٤ نومروسیله غربیجه‌سی قوماندانلغنه ویرلان معلومات ایکنجی اردو قوماندانلغنه

عرض ایدلمشدر. ٢٨ / ٢ / ٢٦

برنجی اردو قوماندانی

علی احسان

برنجی اردو قوماندانلغنه

ایکنجی اردو قوماندانلغنه

متارکه تقلقنه استفاده ایدرك دشمنك هر طرفده قطعاتنه تقرب و
وکیل مملکت وکیل اردو. داخلنده صلح شایعه‌لری ایله پروپاغاندا اطرافنه تشبث
ایدیکی سنه‌یه استرسال ایتمکده‌در. [illegible] نتالیك

209

Vesika No-1459 devamı

تزییدیمایله متارکه سوزین دشمن اردوسنه القا ایدلمک ایستیلان
حضور وامنیته محل بر احتمالیدر. کیجه‌ای جهت ده دشمنک حضورو
استراحتنک اخلالی و ایچه کشف و احضار اولنان یرلرده
باحقیقت ترتیبی [redacted] اردوس
اردولرده علی الحضور

عصمت

۲۲۸
۲۷

VESİKA-NO. 1460

28/3/38

27/3/38 tarihli resmî tebliğdir : Afyon mıntıkasında tarafeynin istikşaf faaliyeti olmuştur. Sarayköy mıntıkasında Menderes'i geçmeye teşebbüs eden makineli tüfekle mücehhez ve çetelerle takviye edilmiş bir düşman kuvveti zayiat verdirilerek ve perişan bir surette tard edilmiştir. Bazı ganaim elde edilmiştir. (A.A)

- Anadolu Ajansı -

Ankara
691

Ankara: 27 mart 38- Hakimiyeti Milliye mütareke teklifine ait olarak neşrettiği ikinci bir makalede bu teklifi zulmetlerle kaplı bir muammaya benzetiyor. Öyle bir muamma ki, arkasında Türkün boynuna takılacak ve ayaklarını bağlayacak bir zincir saklanmıştır. Mütarekeyi teklif edenler evvelce bu zinciri doğrudan doğruya Sevr Muahedesi namı altında boynumuza geçirmek teşebbüsünde bulundular. Lâkin Türk boynunu eğmedi. Almanlar gibi galiplerin önünde diz çökerek verilmeyen ve verilmeyecek olan terahhum ve şafkat dilenmedi. Başını yükseklere kaldırarak efendi olduğunu ve efendi kalacağını gür sesiyle cihana ilân etti. Üzerine Yunan uşakları saldırıldı. Fakat,uşak hizmeti yapamayınca atılarak ve insaniyet kisvesi altına girilerek güya ziyade kan dökülmemesi için bize mütareke teklif ettiler. Fakat bu mütareke arkasında gene Sevr cehennemînin kapısı saklanmıştır. Yunan süngüleriyle kabul ettirilemeyen esaret zincirleri, mütareke vasıtasıyla kabul ettirilmek isteniliyor. Ajanslardan birisi Türklerin izzeti nefisleri mütareke hakkında Anadolu'nun tahliyesi mühim bir işaretle tatmin olunduğundan mütarekenin kabulünde müşkilât çekilmeyeceğini garip bir sadelikle ilân ediyordu.

Demekki bizi çocuk addediyorlar. ve kelimelerle oyalanacağımız zannında bulunuyorlar.Halbuki Türk milleti Mondros Mütarekesi tecrübesini geçirdikten sonra bir daha aldanmamağa yemin etmiştir. Teklif olunan mütarekenin esas maksadı elimizdeki silâhı alarak bizi asıl sulh müzakeratı esnasında karşılarına eli boş çıkartmaktan ibarettir. Buna Türk hiç bir zaman razı olmayacaktır. Şarkta sulh ve selâmetin hakikaten iadesi arzu olunuyorsa,vaziyet olduğu gibi görülmeli ve teklifler de ona göre yapılmalıdır. Vaziyet işte,şundan ibarettir; müteca-viz biz değiliz,başkalarının yurtları istila eden,ocakları basan biz değiliz,biz müdafaa mevziindeyiz,mevcudiyet ve istiklalimizi azim bir tehlikeye maruz bulduk,ve hah nahah silahımıza sarıldık, bütün nesat ve istihlas ümidimiz bu silahımızdadır.Binaanaleyh bize teklif olunacak herhangi bir mütarekenamenin ilk esas şartı kuvvetlerimizin sulhun hitamına kadar ayniyle muhafazası olmalıdır. İkinci esas şart; yurtlarımızı ocaklarımızı istila eden kuvvetin çekilmesi ve onların bize iadesidir. Mütareke teklif edenler ciddiyet ve samimiyetlerini ibraz edebilmek için bize kendi topraklarımız üzerinde daha on kilometre geri çekilmek gibi gülünç,maskara bir teklifte bulunmak değil, evvel be evvel mukaddes yurtlarımızın düşman istilasından fiilen kurtarılmasını temin etmelidirler.Bu esas şartlar haricinde ne mütareke olur ne sulh olur.

Biz şimdiden bile mütareke perdesi arkasında konferansta bizim için hazırlanan zincirlerin şakırtılarını eşitiyoruz.Mütareke talep olunduğu gibi kabul ve icra edildiği günün ferdasında o zincirlerin boynumuza,ayaklarımıza takılacağını görüyoruz. Üç seneden beri icra olunan hile oyunları artık maskaralığın mahiyeti,değil bizce,dünyanın en

213

cahil akvamınca bile anlaşılmalıdır.Türkler kelimelere aldanıp esir olmamaya karar vermiştir.Lazımsa bu yolda ölmeyi de gözüne almıştır. Ya misakı milli,ya hiç... İşitiyor musunuz efendiler.

Yenigün gazetesi de bugünkü başmakalesinde şu mütalâatı serdediyor : Türkiye biliyor ki,Yunanlıları bu memleketin başına musallat eden Yunanistanın bir asırdan beri besleyip şişirdiği ihtiraslardan ziyade bugünkü mütarekename esaslarını takrir ve tespit eden hariciye nazırlarının mensup olduğu hükümetlerdir. Filhakika bu devletlerin ciddi himayesine mazhar olmasaydı Yunan ihtirasatı kısır kalırdı,Esasen Yunanlılar başta İngiltere olmak üzere Şark Meselesinin İtilaf Devletlerine temin ettiği menfaatların istihsaline silâhlı bir avukat vazifesiyle karışmış olurlardı.Binaanaleyh biz Türkiyeliler bir Yunan meselesi değil bir Şark Meselesi,bir Türkiye-İtilaf Devletleri cidali karşısında bulunuyorduk. Bugün gene Fransa hariç olmak üzere, aynı vaziyetteyiz.Yenigün, son zamanlarda Yunanistan ve İngiltere'de tahaddüs eden ahval ve vakayii tasdik edildikten ve mütareke teklifinin ne dereceye kadar hüsnü niyete makrun bulunduğunu sorduktan sonra,diyor ki; pek muhtemeldir ki dünyanın yıkamadığımız Türk gücünü garplılar hile ile devirmek yolunu tutmuş olanlar böyle bir atlatmanın şikarı olabilmek için de yaşadığımız acı tecrübe mektebi müsaade etmeyecektir.Ankara: 26 minh- Paris'den 23 mart 38 tarihiyle bildiriliyor : Hariciye nazırlarının Şark-ı karip konferans işlerini 27-3-38 de ikmal etmeleri melhuzdur. Duvankare, hariciye nazırları içtimaı münasebetiyle bir ziyafet meşide etmiştir. Ankara : 26 minh- Atina'dan bildiriliyor: Gonaris'in meclis-i millî de mütareke hakkındaki beyanatından sonra,mütareke teklifinin Gonaris'in tavassut-u düveliyi bila kayıt ve şart kabul etmiş olmasıyla alakadar olduğu söyleniyor. Vaziyet müstesna bir surette buhranlı telakki edilmektedir.Mütareke teklifinin tebliğinden sonra Gonaris ile Kral arasında vuku bulan müzakeratta, esbak başvekiller ve parlemento fırkaları rüesasının ve mesul icra-yı askerinin de iştirakiyle bir meclisi kralinin içtimaı mevzuu bahis olmuştur.Bu bapta karar vermek hükümete terk edilmiştir. İstanbul: 25 minh- Havas Ajansının tebliğatına nazaran umumiyetle Yunan matbuatı mütareke teklifinin kabulü lüzumuna dair beyanı mütalaa etmekte ve yalnız birkaç gazete kuyut-u ihtiyatiye dermeyan etmektedir.

Ankara:26 minh-(Atina telsizi tebliğ ediyor): Hükumetin müttefikler tarafından mürsel telgrafnamenin aslını meclisi milliye tevdi eylemesi hakkında Stratos'un talebi üzerine cereyan eden kısa bir münakaşayı müteakip hariciye nazırı Baltacis hükümetin bu bapta müttefiklere verilecek cevabı ihzar etmekte olduğunu ve bilahara emr-i vakii tasdik etmek üzere vesaiki meclisi milliye tevdi edeceğini beyan eylemiş ve henüz meclise iblağ etmenin usul ve kavaid-i meriyeye mugayir olacağını ilave etmiştir. Mesele bütün avamiliyle tetkik olunduktan sonra hükümetin cevabı verilecektir. Beşo,Yunanistanın Asyayı Suğradaki vaziyetin şüreti katiyede hal ve tanzimiyle alakadar bulunduğu cihetle mütareke meselesinin yalnız hükümetin eline bırakılmayacağının ve bu hususta meclisi millinin hükümetle bilitilaf tayin edeceği bir hattı hareket takip olunması lâzım geldiğini söylemiştir.Baltacis teklifin yalnız mütarekeye mutaallik bulunduğunu hükümetin mütareke hakkında ve yalnız askeri esbap ve netayici derpiş ederek cevap vereceğini beyan etmiştir.Müzakere verilecek cevap hakkında hükümetin noktai nazarını müdafaa eden Gonaris'in izahatıyla hitam bulmuştur.

28/3/38

(A.A)

Dolap No. 31
Göz No. 1
Dosya No. 273
Klasör No. 1801

Vesika No-1460

۹۴
W ۲/۲۹

۲۲/۲۰۸

۲۲/۲۰۲ تاریخی بخش‌نامه : آقایون نماینده‌ها طرفدار شکنجه و عدالتی داشته . مراجعه نظامی نه بی‌گناه نشته
ایده . ماکار فی نفسه واحد وظایف تقویه ایله برکه‌ترق عدالتان دوره‌ده دوره‌ده طرفدار شده . بعضاً ظلم
واقعه ایشته . [۲۰۲]

— ۰۰ آناطولی آیانی ۰۰ —

آیفره
۲۲۱

نماینده ، کاه عادتاً ۲۲ — عاکسیه عادتاً تکلیف عادات اولدیغی بیلی بیلاوده و تعلیمی طرفدار قبیلی رعایا بدیوز
اوچ یوماکه آزوس توزمن توجه ایتمیوز و باغچوی باغلاوجه به بیز عاقلانه . تاکار تکلیف ایتر اولدیغی توزمن وظیفه
وظیفه سور . معلوم اولمانه دوره‌ده اولدیغی . اولدیر . عاله توزله برلی آلدی . تاکار فی نفسه اولدیغی بیز هرکزله
وبرلیه دوره‌ده جنات الله زحم وسقف بلدوزی . باغی بولنماده قیلوبرده افندی اولدیغی وافعه قانونی تعیین عدالت اعلاه
ایده ، اوزره اولدیغی عالم‌لرک . فقط اولدیغی دعوی بایمیه ایده‌یه اساسی کوره‌ی آنه اولدیغی قرباباده قاله دولاتی
اولدیغی بزه تاکار تکلیف ایتر . فقط اولدیغی آزوس به سوره محکمه‌لک قانونی عدالتی . بناء علیه قبول ایدیوز عدالت
اولدیغی بزه تاکار تکلیف ایتر . فقط اولدیغی آزوس به سوره محکمه‌لک قانونی عدالتی . بناء علیه قبول ایدیوز عدالت
اساسی بزه‌لری تاکار واسطه‌یه قبول ایدیلدی افندیلر . آناطولی تکلیف ایدیلدی . تاکار فی نفسه عدالت تاکار عقده .
آناطولیک تکلیف عدالتی مهم رساله تکلیف ایدیلدی افندیلر . تاکار فی نفسه عدالت تاکار عقده . تاکار فی نفسه عدالت
وجدان که بزی جوجه عدالتیوز . کوزلر ایله‌نده بیز تکلیف ایدیلدی . عاکر فی نفسه عدالت تاکار عقده . تاکار فی نفسه
آنه‌لیک . تکلیف اولدیغی تاکار عدالتی مقصود آنه‌لیک . سوچی توزمن بزی عدالتی تاکار عقده . تاکار فی نفسه عدالت
تکلیف . بزلری توزمن بزی اولدیغی عقده . تاکار فی نفسه عدالت تاکار عقده . تاکار فی نفسه عدالت تاکار عقده .
وتکلیف ده آیاکلریمیزله . وعقیده توزمن . مجاوز توزمن . تاکار فی نفسه عدالت تاکار عقده . تاکار فی نفسه
اولدیغی جهاد توزمن . بز عقده موقعده بز . موجودیت واستقلال فی نفسه عظیم تکلیف عدالت تاکار عقده . تاکار فی نفسه
تاکار سوچ‌لریمیزله . بزلری تاکار وتکلیف ایدیلدی بوسوکزاده‌لر . تاکار فی نفسه عدالت تاکار عقده . تاکار فی نفسه
ایدیلدی اساسی بزی توزمن صاحب تاکار فی . عقیده تاکار اولدیغی . تاکار فی نفسه عدالت تاکار عقده . تاکار فی نفسه
استقلالیه قونمق جیلدی وتوزمن بزه عاده‌کی ده . تاکار تکلیف ایدیلدی جهت وتعلیمی ایدیلدی ایجون
بزه‌لری توزمن اوزرنه قیلدی وکیلوزه آی جیلدی تاکار اولدیغی . تکلیفه بزلری توزمن تکلیف اولدیغی تاکار عدالتی
بوسوکزاده وتسلیم استوح قصد توزمنی تاکار فی نفسه عدالت تاکار عقده . تاکار فی نفسه عدالت تاکار عقده .
بوسوکزاده بیله تاکار بزه‌کی توزمن قونمق اوزره بزم ایچون حقوقلاده بزلری تاکار فی نفسه عدالت تاکار عقده .
اولدیغی قبول واجرا ایدیلدی قونمق اوزره بزلری ایچون . آیاقلره . تاکار فی نفسه عدالت تاکار عقده .
اجرا اولنماه جهد اولوزی آیاقه محرم‌لدن مانعی . وکیل‌زم ، دیمانه‌لر ایچون توجه جهه تاکار فی نفسه عدالت .
توجیه تعدیل‌ه آیاقلریمیزله اولمانه‌ده‌ز ویرمشه . عاده بولوده ایچی ده کوزیه آلمشه . یاپمیان‌کی . یاپیلیم!

۲۱۵

افندیلر . افندیلر ..

VESİKA-NO.1461

İzmir
23-9-38

BEYANNAME
Numara: 6

1. Beş numaralı beyanname ahkâmının tatbikatında hasıl olan tereddüt ve iştibahın izalesi için hususat-ı atiyenin tavzihine lüzum görülmüştür:

a. Harb-i Umumî mütarekesinden sonra haiz olduğu Osmanlı tabiiyetini, tabiiyet kanununa matuf olmayarak tebdil edenlerin tabiiyet-i müktesebeleri keennem yokundur. Binaanaleyh kendileri Türkiye tabasından addedilecektir.

b. Esasen Osmanlı tabasında iken herhangi bir ecnebî devletin himayesine giren eşhas hakkında bilâ istisna osmanlı tabası misillu muamele olunacaktır.

c. Balâdaki maddelerde zikredilen eşhastan 18:45 yaşlarındaki erkekler dahi diğerleri gibi üsera garnizonlarına sevkedilecektir.

2. Beş numaralı beyanname mucibince 30/Eylül/338 akşamına kadar İzmir'de ve sevahilde sakin Rum ve Ermenilerle Yunan tabiiyetindeki Musevilerden Türkiyeden bahren müfarakat etmeyip İzmir'de ve sevahilde kalacak olanların 1 teşrinievvel 338 tarihinden itibaren dahil memalike sevkleri için vesaiti nakliye ihzar edilmek üzere nüfus miktarlarının nilinmesi iktiza ettiğinden Rum, Ermeni, Musevi cemaatları rüesası tarafından bahren gidecek olanlardan maada kalacak zükûr ve inas nüfus miktarı 30 eylül 38 tarihinden evvel kumandanlıklarına ve hükümetlerine bildirilecektir.

3. Hanesinde vesair mahallerinde eslâha-i harbiye ve Yunan askeri ve hükümetçe taharri edilen eşhas-ı muzırrayı saklayanlar derhal mevki kumandanlığına ve hükümete teslim edeceklerdir. Kırk sekiz saat sonra başlayacak olan taharriyat neticesinde bu emre muhalefet ettiği tebeyyün edenler idam olunacaklardır.

4. İzmir'de ve mülhakatında vuku bulan harik ve harekât-ı harbiye dolayısıyla ve eshabının firarı münasebetiyle ve herhangi bir sebeole sahipsiz kalmış olan eşya-yı tüccariye ve emval-i menkule ordu için lazım olduğundan ve bu gibi sahipsiz eşya yüzünden ihtikâr icrasına ve menafi-i gayrı meşrua teminine müsaade edilemeyeceğinden bu kabil eşya ve emvalden gerek sahipsiz bulan ve gerekse muvazaa ve süver-i muhtelife ile alanlar derhal mevki kumandanlığına teslime mecburdurlar. Bu emre muhalif harekete ve ihtikâra cüret edenler ve her ne şekilde olursa olsun emval-i metrukeyi yeddi tasarrufuna geçirenler on sene küreğe mahkûm edilecek ve gasbettiği eşya ve emvalin kıymeti nispetinde yüz liradan beş bin liraya kadar cezayı nakdiye mahkûm olacaklardır.

5. Boş kalan hane ve mağza vesair mebaniye hod behot tasarruf etmek memnudur. Bu gibi emakin hakkında yapılacak muamele vilâyetçe tanzim olunacaktır. Hilâf-ı emir hareketin cezası on sene kürek olduğu beyan olunur.

Ordu Kumandanı
Ferik
Nurettin

Dolap No. 32
Göz No. 2
Dosya No. 302
Klasör No. 1807

219

Vesika No-1461

ازمیر

٢٣ - ٩ - ٣٨

بیاننامه

نومرو : ٦

١ — بش نومرولو بیاننامه احکامنك تطبیقاتنده حاصل اولان تردد واشتباهك ازاله‌سی ایچون خصوصات آتیه‌نك توضیحنه لزوم کورولمشدر.

آ) حزب عمومی متارکه‌سندن صکره حائز اولدیغی عثمانلی تابعیتی ، تابعیت قانوننه موافق اولمیه‌رق تبدیل ایدنلرك تابعیت مکتسبه‌لری کأن لم یکندر. بناءً علیه کندیلری تورکیا تبعه‌سندن عد ایدیله‌جکدر .

ب) اساساً عثمانلی تبعه‌سندن ایکن هرهانکی براجنبی دولتك حمایه‌سنه کیرن اشخاص حقنده بلااستثنا عثمانلی تبعه‌سی مثللو معامله اولنه‌جقدر .

ج) بالاده‌کی ماده‌لرده ذکر ایدیلن اشخاصدن ١٨ : ٤٥ یاشلرنده‌کی ارککلر دخی دیکرلری کبی اسرا قارنیزونلرینه سوق ایدیله‌جکدر .

٢ — بش نومرولو بیاننامه موجبنجه ٣٠ ایلول سنه ٣٣٨ اقشامنه قدر ازمیرده وسواحلده ساکن روم وارمنیلر ایله یونان تابعیتنده‌کی موسویلردن تورکیادن بحراً مفارقت ایتمه‌یوب ازمیرده وسواحلده قالاجق اولانلرك ١ تشرین اول ٣٣٨ تاریخندن اعتباراً داخل ممالکه سوقلری ایچون وسائط نقلیه احضار ایدلمك اوزره نفوس مقدارلرینك بیلنمسی اقتضا ایتدیکندن روم ، ارمنی ، موسوی جماعتلری رؤساسی طرفندن بحراً کیده‌جك اولانلردن ماعدا قالاجق ذکور واناث نفوس مقداری ٣٠ ایلول ٣٣٨ تاریخندن اول محلی قوماندانلقلرینه وحکومتلرینه بیلدیریله‌جکدر .

٣ — خانه‌سنده وسائر محللرنده اسلحهٔ حربیه ویونان عسکری وحکومتجه تحری ایدیلن اشخاص مضره‌یی صاقلایانلر درحال موقع قوماندانلغنه وحکومته تسلیم ایده‌جکلردر . قرق سکز ساعت صکره باشلایه‌جق اولان تحریات نتیجه‌سنده بو امره مخالفت ایتدیکی تبین ایدنلر اعدام اولنه‌جقلردر .

٤ — ازمیرده وملحقاتنده وقوع بولان حریق وحرکات حربیه دولاییسیله واصحابنك فراری مناسبتیله وهرهانکی برسببله صاحبسز قالمش اولان اشیای تجاریه واموال منقوله اردو ایچون لازم اولدیغندن وبوکبی صاحبسز اشیا یوزندن احتکار اجراسنه ومنافع غیرمشروعه تأمیننه مساعده ایدیله‌میه‌جکندن بوقبیل اشیا واموالدن کرك صاحبسز بولان وکرکسه مواضعه وصور مختلفه ایله آلانلر درحال موقع قوماندانلغنه تسلیمه مجبوردرلر. بو امره مخالف حرکته واحتکاره جرأت ایدنلر وهرنه شکلده اولورسه اولسون اموال متروکه‌یی یدتصرفنه کچیرنلر اون سنه کوره‌که محکوم ایدیله‌جك وغصب ایتدیکی اشیا واموالك قیمتی نسبتنده یوز لیرادن بش بیك لیرایه قدر جزای نقدی‌یه محکوم اولاجقلردر .

٥ — بوش قالان خانه ومغازه وسائر مبانی‌یه خودبخود تصرف ایتمك ممنوعدر. بوکبی اماکن حقنده یاپیله‌جق معامله ولایتجه تنظیم اولنه‌جقدر. خلاف امر حرکتك جزاسی اون سنه کوره‌ك اولدیغی بیان اولنور :

اردو قوماندانی

قرق

نورالدین

222

VESİKA-NO. 1462

Tahriren
5613

23 Eylül 38

İkinci Ordu İstihbarat Şubesi Müdüriyetine
Beşinci Kolordu Erkanıharbiye Riyasetine

Düvel-i ecnebiye Konsoloshaneleriyle,telsizlerden alınan malûmat bervaçhi atidir :

1. İtalyan amiral gemisinden 22/Eylül/38 de alınan telsiz matbuat hülasası :

Paris'de Şark umurunu müzakere için içtima eden konferansa dair teblîğ-i resmide; İngiltere,Fransa,İtalya,Japonya,Yunanistan, Türkiye,Romanya,Yugoslavya beyninde konferansın hemen içtimaa davetî ile şerait-i sulhiyenin tanzimi karargir olmuştur. Konferansın mahallî içtimaı henüz tayin edilecektir.

" İvining Standart " gazetesine nazaran Lord Gürzen'a verilen talimat : Türkiyenin boğazların Asya sahiline kabulü ve boğazların himayesi için Gelibolu'ya kadar mümtet ve askerileştirilmiş beynelmilel bir mıntıka tayinidir. Matbuat,müzakeratın tarz-ı cereyanındaki samimiyeti kayıt ve İtalya ve Fransanın gayet vazih olan tavr-u sulhperveranesine tab'an İngiltere kabinesinin münferit kalacağı bir müşkül müdahale-i askeriye fikrinden vaz geçeceğini tahmin ediyor.

İngiltere matbuatı da (Gürzen-Puvankare-Siforça) itilafını tasvip veLoit Cercun siyaseti hariciyesindeki bu tebeddülün hüsn-ü tesiratı intaç edeceğini beyan etmektedir. Amerika hükümeti Dersaadet'deki kıtaatına hiç bir harekete iştirak etmemelerini emretmiştir. Tekirdağı'nda gayet şiddetli asayişsizlik ve kargaşalık olmuştur.Firarı Yunan askerleri üzerine zabitan ateş etmiş,efrat yağmagerlik ve kıtaller yapmışlardır.Dersaadet'de iğtişaş haberleri alınmıştır.Yunan Hükümeti 1903 kurasını derhal taht-ı silaha celbe karar vermiştir.

2. Amerikalılardan : İngilizler Çanakkale'ye bir filo göndermiş ve Çanakkale'deki İngiliz kuvvei berriyesi tezyit edilmiş.

İtalyanlardan : İtalyanlar Çanakkale'deki berri kuvvetlerini çekmişler,Fransızlar da çekeceklermiş. İngilizlerin fikri mümkün mertebe bir şey koparmak ümidiyle blöf yapmak ve neticede vaziyeti kabul etmek imiş. Boğazlardaki İngiliz askerinin miktarı 15 bin imiş.

3. Eylül nihayetinde hitam bulacak müddete kadar yerli ve mülteci Rum ve Ermeniler İzmir şehrini terkederek Türkiye haricine gitmek teşebbüsüne tehalükle koyulmuşlardır.Bu hususta düvel-i ecnebiye memurini ve sefain-i harbiyesi tarafından vapur celp ve tedariki ve bunların irkabı hususlarında muavenet ve teshilat yapılıyormuş.

Garp Cephesi İstihbarat Subesi Müdürü
Tahsin

Dolap No. 32
Göz No. 2
Dosya No. 302
Klasör No. 1807

223

Vesika No-1462

اولمشدر. قراری یونان عسکرلری اوزرینه صاحب
انسان ایمش، اقرار بغماکرلک و قتاللر یاپمشلردر
در سعادتده اغتشاش خیرلری انمشدر.
یونان حکومتی ۱۹۰۲ قرعه‌سی رجال تحت سلاحه
جلبه قرار ویرمشدر:

۲- امریقالیلردن:
انگلیزلر چناق قلعه‌یه برقیلو کوندرمش و چناق
قلعه‌ده‌کی انگلیز قوه بریه‌سی تزیید ایلمش:

ایتالیانلردن:
ایتالیانلر چناق قلعه‌ده‌کی بری قوتلرینی چکمشلر، فرانسه
لرده چکه‌جکلرمش. انگلیزلرک فکری ممکن مرتبه
برشی قوپارمق امیدیله بلوف یاپمق و نتیجه‌ده وضعیتی
قبول ایتمک ایمش.
بوغازلرده‌کی انگلیز عسکریک مقداری ۱۵ بیک
ایمش

۳- ایلول نهایتنده ختام بولوجق مهلته قدر برلی و ملتجی
روم وارمیلر ازمیر شهرینی ترک ایده‌رک تورکیا
خارجنه کیتمک تشبثنه نهایتلکله قویولمشلردر،
بو خصوصده دول اجنبیه مأموریتی و سفائن حربیه‌ی طرفندن
واپور جلب و تدارکی و بونلرک ایابی خصوصلرنده
معاونت و تسهیلات یاپیلورمش.

عزیز جبری استخبارات
شعبه‌سی مدیری
[illegible]

227

VESİKA-NO. 1463

Başkumandanlığa-Telefonla

İzmir'deki İngiliz amiralı ile Birinci Ordu Arasında öteden beri gayrı resmi vasıta-i temas vazifesini ifa ettiği mahsus olan Erik Vitel 27 Eylül 38 zevalde de gelerek Nurettin Paşa Hazretleriyle mülâkat etmiştir.

Bir takım mesail-i hususiyeden sonra muhavere Harigton ile Başkumandanlık arasındaki muhaberata intikal etmiş, ihtisas olunduğuna göre cevabımızı muğlak bulmuslar ve endişeleri zail olmamış. İzmir'deki amiral diyormuş ki, bu adamlara bir taraf mıntıkadan bahsetmek doğru değildir. Derhal sinirleniyorlar. İhtimal ki,bitaraf mıntıka denince bazı köylerde ve yerlerde İngiliz askerinin bulunmasına müsaade istenilse muvafakat ederler diyormuş. İzmir'de bu maksatla müzakerat icrası için buradaki amiral kendisine mezuniyet verilmesini istemiş.Eğer bu mezuniyet verilirse kendisiyle görüşülür mü ve kim görüşür diye sormuş. Nurettin Paşa Hazretleriyle de görüşmek tabiidir. Fakat kimin görüşeceğini mafevkler tayin edebilir demişler. Hamit Beyden İngiliz amirali vasıtasıyla başkumandanlığa uzun bir şifre gelmiş. İngiliz vesait-i muhaberesinden istifade olunması İngilizlerce alamet-i hayır addolunmuş. İhtisasat berveçhi baladır.

27/Eylül/38 zeval

Garp Cephesi Kumandanı
İSMET

Başkumandanlıkta Muzaffer Beye telefonla yazdırılmış ve serdaver Salih Beye de bir suret verilmiştir.

27/Eylül/38 saat 1 sonra

Dolap No. 31
Göz No. 1
Dosya No. 122
Klasör No. 1764

229

Vesika No-1463

[illegible] ماسه قوماندانی - تلفون

ازیرده‌کی ایکنجی آمرالی ایله رنجی اردواره‌سنده اوته‌دن بری غیر رسمی واسطه ایتمش
وظیفه‌سنی ایفا ایتدیکی محسوس اولان [illegible] ئه‌ریلی و تیل ۲۷ [illegible]
زوالده ده کلارک نورالدین پاشا حضرتلری ایله ملاقات ایتمشدر
بر طاقم مسائل حضریه‌دن صکره محاوره هاینیفتون ایله باش
قوماندانلغی اره‌سنده‌کی مخابراته انتقال ایتمش. [illegible]
[illegible] احتیاطی وظیفه‌کوره جوابمزی مغلق بولمشلر
وازیشه‌لر زائل اولمامش. ازیرده‌کی آمرال دیورمش که بو آدمره بیطرف
منطقه‌ده بحث [illegible] ایتمک طوغری دکلدر. درحال سینیرلینورلر. احتمالکه
بیطرف منطقه دینلمیه‌رک بعض کوریلرده ویرلرده ایکنجی عسکریتک بولونمسنه
مساعده ایتسه‌لر موافقت ایدرلر دیورمش. ازیرده [illegible]
بو مقصدله مذاکراتی اجرا ایچون (نورالدین پاشا) آمرال کذیسنه مأذونیت ویرلمسنی استدعا ایتمش
اگر بو مأذونیت ویریلورسه کذیسیله کوروشورلر و کیم کوروشور دیه [illegible]
[illegible] نورالدین پاشا حضرتلرده کوروشمک طبیعیدر. فقط کیمک کوروشه‌جکی
مأذونلر تعیین ایدیلور دیمشلر. حامدیکه ایکنجی آمرالی واسطه‌سیله باش قوماندانلغه
اوزون [illegible] ایکنجی [illegible] مخابره‌سنده استفاده اولنمش

231

Vesika No-1463 devamı

VESİKA-NO.1464

Bornova
27/9/38

Başkumandanlığa
Erkanıharbiye-i Umumiye Riyasetine

27/9/38 Harp Raporu

1. İkinci Ordu Mıntıkasında : Dün (26/9/38) Çanakkale'deki İngiliz kıtaat kumandanı Çanakkale mutasarrıfı vasıtasıyla İkinci Süvari Fırkası Kumandanlığına,gene bitaraf mıntıkaya girildiğinden ve 27/9/38 sabah saat 7 evvel Erenköyü'nden çıkılmadığı takdirde kerhen tedabir-i askeriye ittihazına mecbur olacağından ve bu tedabirin General Harington tarafından tensip edildiğinden bahis bir mektup göndermiş ve süvari fırkası kumandanlığı da İngiliz kumandanına,işbu işaratının mafevk makamata arz edileceğini ve Çanakkale mutasarrıfına da Çanakkale'den akın akın tecbir edilenlerin kasaba dahilinde evlerin kapıları kırılarak içlerine girildiğini ve İslam ahaliye işkenceler yapıldığını beyan ettikleri şikayetin muhitimizde teessür ve heyecan tevlit ettiğini cevabı verilmiştir. Dün (25/9/38) zevalden sonra bir tabur piyade,bir batarya ve bir süvari bölüğünden mürekkep bir İngiliz müfrezesi Çanakkale'den çıkarak sahil yolunu takiben saat 5 sonrada Kepez'e dahil olmuş ve burada tevakkuf etmiştir.

Ayrıca bir bölük İngiliz süvarisi Kuş köyüne gelmiş ve köyün tarafımızdan meşgul olduğunu görmesi üzerine bu köyün şimal sırtlarına çekilmiştir.

Kaledeki topların Rumeli cihetine geçirildiği teeyyüt etmiş ve piyade kuvvetlerinde bir tenakus olup olmadığının tahkikine tevessül edilmiştir. Ahali ifadesine nazaran bazı Rum aileleri tekrar avdet eylemişlerdir.

Bugün 27/9/38 süvari fırkası kısm-ı küllisinin kısmen sahil ve kısmen Kuş köy şarkından Kale istikameti umumiyesinde Ulupınar mıntıkasına yürüyüş yapan üç alayından sahil caddesini takip eden bir zabit keşif kolumuza bir İngiliz postası tarafından Karantina'daki köprüden geçirmem denmesi üzerine keşif kolumuz şarktan sarpmış ve İngiliz de şimale çekilmişlerdir. Diğer yürüyüş kollarımıza da Kalabaklı garbindeki Hamidiye'de aynı memnuiyet gösterilmişse de Hamidiye selda bırakılarak yürüyüşe devam edilmesi fırkaca emrolunmuştur.

İngulizlerin Hamidiye garbinde ve sahildeki yel değirmeni civarında bir bölük kadar süvarisi Hamidiye'de ise bir bölük kadar piyadesi bulunup işbu mevakiin şarkındaki sırtlarda tahkimat yapmaktadırlar. Çanakkale önünde üç büyük harp gemisi ve irili ufaklı dört nakliye gemisi vardır. Bandırma limanında bir Fransız torpidosu vardır.

İkinci Ordunun en son vaziyeti : Kocaeli Grubu kolbaşısı ve karargâhiyle Bursa'ya vasıl olmuştur.

Üçüncü Kolordu Bursa'dan İzmit'e harekete başlamıştır.

Kırk birinci Fırka Susurluk'da olup ileri müfrezeleriyle Bandırma ve Manyas'tadır.

Altıncı Kolordu Karargâh Harp Kademesi İzine'dedir.

On altıncı Fırka Gönen'den Biga'ya ve On yedinci Fırka Balya'dan Bayramiç'a hal-i harekettedir.

230

VESİKA-NO.1464 DEVAMI

On dördüncü Fırka bugün (27/9/38) saat 3 sonrada Edremit'e uğramaksızın Papazlık'a gitmiştir. Edremit'de bir tabur piyade ve iki cebel topu bırakarak mütebaki kuvvetiyle Ayvacık'a yürüyecektir.

2. Birinci Ordu Mıntıkasında : Dün (26/9/38) akşam İzmir mevki kumandanlığınca 496 hane taharri edilerek 686 Rum ve Ermeni ve bir Yunanlı Musevi ve Punta'da sivil iki Yunan zabiti ve 11 Yunan neferi derdest edilmiştir.

26/9/38 gecesi vapurlara irkâp edilen muhacirinin miktarı 62 bine baliğ olmuştur.

Bugün de daha altı vapurun geleceği bildirilmiştir.

3. Beşinci Kolordu vaziyetinde tebeddül yoktur.

4. Bu rapor 27/9/38 saat 10 sonrada arz edilmiştir.

Garp Cephesi Kumandanı
İSMET

Dolap No. 31
Göz No. 1
Dpsya No. 122
Klasör No. 1764

236

Vesika No-1464

۱۰ بورنوه
۲۸/۹/۷۷

به :

باسه قوماندانلغنه
اركان حربيه عمومیه رياسته

۲۸/۹/۷۰ صباح رابورى

۱ - ایکنجی اردو منطقه سنده : دونه (۲۸/۹/۷۶) جناحه تعلق ده کی انگلیز قطعاتی قوماندانی آلمنی جناحه تعلق متصرفی واسطه سیله ایکنجی سواری فرقه سی قوماندانلغنه یه بیطرف منطقه ده کرلدیکندن و ۲۸/۹/۷۷ صباح پك اردوی اركانحربیه جیتلماسینی تقدیر ده کرهاً تدابیر عسکریه اتخاذنه مجبور اولدیغندن وبو تدابیرك جنرال هاربنفتون طرفندن تنسیب ایدلدیکندن باحث برطقوب کوندرمسه و سواری فرقه سی قوماندانلغنده انگلیز قوماندانه اشبو اشعارانك ماموره مقامات عرضه ایدیلدیکدن صکره جناحه تعلق متصرفنه ده جناحه تعلق ده آتیه آتیه تربیه ایدیلمك قصه واقعلنده اولمق تبدیل وقه اجازه کربلدیکی واسلام اهالیه اشکنجه لر یاپلدیغنی بیانله اعتقادی شکایتك محیطخانده تأثیر وهیجان تولید ایتدیکی جوابی ویرلمشدر.

دونه (۲۸/۹/۷۶) نوالدنه صکره برطابور پیاده قوماریطه ویرسوای بلوکندن برکیب برانگلیز مفرزه سی جناحه تعلق دن چیقه رق ساحل یولی تقیباً ۵ کیلومتره کیزه داخل اوطه سنده دیوانه توقف ایتمشدر.

آیری برپلوك انگلیز سوارلری توصکوینه کلمه دکویك طرفنده مشغول اولدیغنی کورمسی اوزرینه بوکویك شمال جهتنه چکیلمشدر.

تعلق ده کی طوپلرك دونم ایی جرئتنه چکیلدیکی تأیید ایتمه دیوانه قوتلرینده بر تناقص اولدیغنك تحقیقنه توسل ایدلمشدر.

اهالی اناده سنه تقلاً بیضه دونم عائداری تکرار عودت ایلمشلردر.

بوکون ۲۸/۹/۷۷ سواری فرقه سی قسم کلیبلك قسماً ساحل وقسماً توصکوی شرقنده تعلق استقامتنه عمومیتله اولویکاء منطقه سنه یورویه یاپاه اوچ آلایندن ساحل جاده سنی تعقیب ایدن بر ضابط کشفیه طوزله برانگلیز

237

یوستی طرفندن قرائتنه ده کی کوپریدن یکیرمی دیمیسی اوزرینه کشف قوللرنن شرقدنه صاغ جناحه
دانکیلن لرده شحاد چکیلمشدر .
دیکر بوردیسه تولایزده تالابا قلی غربنده کی حجیره ده عینی مجموعیت کوسترلمسه ایسه ده
حجیره صولده برا قیلدیغه بوردیشه دوام ایدلمسی فرقه جامراولونمشدر .
انکیزلرك حجیره غربنده و ساحله ده کی یل دکرمنی جوارنده بربلوك قدر سوایی
و حجیره ده ایسه بربلوك قدر پیاده سی بولنوب اشبو مواقعك شرقنده کی
حرکاده تعلیمات یاپقده درلر .
چناقه تله ادکنده اویچ بیوك حرب کمیسی وایریلی اوقاقلی درت نقلیه کمیسی وارد ؛
باندیرمه لیمانده برقوانتس طوربیدوکی وارد .
ایکنجی اردونك اك صول وضعیتی :
قوه ایلی غربدن تولیاشیلی وقوارکاهیله بروسیه واصل اولمشدر .
اوچنجی تولی اردو بروسه دن ایزمیته حرکته باشلامشدر .
قوه یدنجی فرقه صوصنولقده اولوب ایلك مفرزه / یله باندیرمه وماتیاسه ده در .
آلتنجی تولی اردو قوارکاهی حرب قدرکی اذیه ده در .
اوده آلتنجی فرقه کونائده بیقایه واوده یدنجی فرقه بالیه ده بایرامیچ حالی حرکتده در .
اوده دردنجی فرقه بولونه (٢٨/٩/٧٦) یه صکره ده اوده اوغامفرزه یاپاسلفه
کیمشدر . اوده ده بر طابور پیاده واکیه جبل طوبی براقه رق قبانی توپیله
آیواجغه یوردیه چکلدر .
٧ - بنجی اردو منطقه سنده : دوه (٢٨/٩/٧٦) اقشامی/موقع ی باندالنجه ٤٩٦
خانه لی ایدریلدی ٦٨٦ رقم واغنی وبر یونانلی موسوی و یونطه ده سویلی
ایکی یونانلی ضابطی و ١١ یونانلی نفری دستکیر ایدلمشدر .
٢٨/٩/٧٦ کیجه سی وابور/٥ اکاب ایدیلمه وراجوینك مقداری ٦٧ بیکه بالغ اولمشدر .

Vesika No-1464 devamı

(٢)

بوکون ده دها آلتی واپورك کله جکی بیلدیرلمشدر.

٣ - فشنجی قول اردو وضعیتنه تبدل یوقدر.

٤ - بوراپور ٧٨/٩/٢٧ ١٠ صکره ده عرض ایدلمشدر.

غربجهوسی قوماندانی

[signature]

[signature]

[signature]

VESİKA-NO. 1465

İkinci Ordu Kumandanlığına

Telgraf-Makine başında

1. Düvelî İtilâfiye ile pek yakında Mudanya'da askerî bir konferans vuku bulacaktır. O zamana kadar Çanakkale etrafında bulunan İkinci Süvari Fırkasının halen bulunduğu mevakii muhafaza ederek ileri harekatın tatili ve herhangi bir tazyikkarane ve tahrik cuyane hareketten içtinap etmesi matluptur.

Piyade fırkaları dahi Biga-Bayramiç-Ezine hattının ilersine emr-i ahire kadar müfreze sevk etmeyeceklerdir. Bu talimatın fırkaya verildiği ve fırkadan anlaşıldığı cevabının alındığı Cepheye bildirilecektir.

2. Çanakkale'de bazı mezalim ve tahribat yapıldığı da rapordan anlaşılıyor. Fırka, ahali-i İslamiyeden kimlere ne gibi zararlar ve işkenceler yapıldığını tahkik ve tevsik etmeye çalışacaktır. İcap ederse tarafımızdan teşebbüsat-ı ciddiyede bulunulmak üzere akali-i İslamiye hakkındaki tedabir-i zecriye derhal cepheye bildirilmelidir.

3. 27/9/38 saat 8,30 sonrada yazılmıştır. Bir sureti Birinci Orduya da verilmiştir.

Garp Cephesi Kumandanı
İSMET

Dolap No. 31
Göz No. 1
Dosya No. 122
Klasör No. 1764

243

Vesika No-1465

VESİKA-NO. 1466

MAKİNE BAŞINDA

İkinci Ordu Kumandanlığına- Telgraf

Başkumandan Paşa Hazretlerinin Mudanya'da İtilâf generalleriyle görüşmek üzere yarın hareketleri muhtemeldir. Akhisar'a kadar trenle oradan itibaren otomobillerle Balıkesir'e gelinecektir. Balıkesir'de bir gece kalınacaktır.

Akhisar'dan itibaren Balıkesir ve Bursa'ya kadar takip olunacak güzergah hakkında malumat ita buyrulmasını ve Bursa ve Mudanya'da ikametlerinin temini ve Mudanya'da müzakere için ayrıca binaların musaraatan ihzar ve işarını rica ederim.

28/Eylül/338

Garp Cephesi Kumandanı
İSMET

Dolap No. 31
Göz No. 1
Dosya No. 122
Klasör No. 1764

248

Vesika No-1466

VESİKA-NO. 1467

29/Eylül/338

İzmirde cereyan eden Siyasî vukuuat raporudur.

Siyasî ilk temas 10/Eylül/38 de İzmir'de İtalya,Fransa,İngiltere amiral ve konsoloslarının Birinci Ordu Kumandanı Ferik Nurettin Paşa ile mülakatlarıyla başlamıştır. İtalya ve Fransa amiral ve konsolosları, Amerika konsolosu İzmir Hükümet dairesinde Nurettin Paşa'yı ziyaret ederek beyan-ı tebrikat ile basıt bir mülâkatı müteakip ayrıldılar.

En nihayet öğleden sonra daire-i hükümete gelen İngiliz amiral ve konsolosu ile Nurettin Paşa arasında cereyan eden mükâlematın hulasası şu idi :

İngiliz amirali - Açıkca görüşelim, bizi dost mu tanıyor sunuz, düşman mı ?

Nurettin Paşa - Buna bir cevap verebilmekliğim için evvel be evvel, siz Türkiye Büyük Millet Meclisi Hükümetini dost mu,düşman mı telakki ediyor sunuz ?

İngiliz amirali - Tamamen dost tanırız. Esasen biz Osmanlı Hükümeti ile muharip idik. Dört sene evvel mütareke akddederek muhariplikten çıkmıştık. Şimdiki Türkiye Hükümetiyle ise zaten hal-i harbe girmemiştik.(Konsolos dahi aynı mütalaayı tekrar etti) Binaanaleyh sizi muhasım tanımıyoruz. Aynı zamanda amiral bu ifadatı hükümeti namına söylemeye selahiyettar olduğunu teyit etti. Karaya çıkarılan İngiliz askerinin sırf İngiliz müessesatını,konsoloshaneyi ve şehirdeki firarilerin tahribatına karşı muhafaza etmek için çıkardıklarını söyledi.

Başkumandan Paşa hazretlerinin bir İngilizle verdiği mülâkattan bahisle, bunun tahriren tekidini İngiliz amirali Döbrek 13 eylül 38 de yazdığı bir mektupla rica etti. Ve Nurettin Paşa'nın yukarıda bahsedilen mülâkatı ile hemfikir blunup bulunmadığını sordu. Buna cevaben Nurettin Paşa'nın mülâkatta beyan edilen mutalaatı ile hemfikir bulunulduğu bildirildi.

Bugün 13 Eylül 38 Ermeniler ve düşmanın teşkilât-ı mahsusası tarafından İzmir'de ilka edilen harik pekçok mesaiye rağmen tavessü etmekteydi. İngiliz ve Amerikalılar tabaalarını vapurlara irkâba başladılar. Fransız ve İtalyanlar bu hususta tabaalarını serbest bırakmışlardı. 15 Eylül 38 tarihine kadar İzmir'de İngiliz tabaası kalmamıştır. Amerikalılar da İzmir'i terk ediyorlardı.14 Eylül 38 de İngiliz amirali İstanbul'a gitti. İngilizlerin hal ve tavırlarında asabiyet görülüyordu. Birkaç gün zarfında muhasemat mevzu-u bahis olunuyordu. Bunun bir blöf olması da muhtemeldi. İngilizlerde erdumuzun İzmir'e duhulü ile Yunan meselesine hatime verildiği,artık İstanbul ve Boğazlar meselelerinin İngiltere menafiine muvafık bir surette intacı için tehalük ve heyecan mevcut olduğu görülüyordu.

18/Eylül/38 de İstanbul mümessili Hamit Beye şu nota tevdi edilmişti " Fransa,İngiltere,İtalya Hükümetleri müstakil sulh muahedenamesi ahkâmına zarar vermemek üzere,elyevm İstanbul havalisinde müttefikin tarafından işgal edilmekte bulunan mıntıka ile Boğazların bitaraflığının muhafazası şayan-ı arzu olduğunu kaydederler

Hükümet-i matbularanıdan aldıkları emre imtisalen en bir tarihinde Hamit Beyefendi nezdinde baş tercümanları vasıtasıyla icra ettikleri teşebbüsatı teyit etmekle kesb-i şeref eyler ve üç müttefik hükü-

251

METLERİN Ankara Büyük Millet Meclisi Hükümetinin mıntıka-i mezkûreye riayet edeceği hususundaki kanaatlerinin hükümet-i müşarünileyhaya tebliğini rica ederler "

Aynı günde Fransa Dersaadet Fevkalâde komiseri General Pelle İzmir'e geldi. Kendisiyle şifahen görüşüldü. Fransa Hükümetinin dostluğundan ve Türkiye ile Fransa arasındaki münasebat-ı atiye-i dostanenin idamesi için Fransa Hükümetinin müsaadesi'yle geldiğini söyledi. Ve müttefikler namına bir şey söyleyemeyeceğini ilave etti. Ordularımızın, İstanbul, Trakya ve Edirne'yi almaları için verilen ileri hareket emrinden endişenak olduğundan müttefiklerin bitaraf mıntıkaya riayet edilmesini arzu ettiğinden ve İstanbul'a girilerek bir İslam-Hıristiyan harbi yapılmak istenmediğinden bahsetti. Ve şahsen kani olsuğuna göre şarkı Trakya'nın Meriç'e kadar bize verileceğini, Boğazlar için de hususi bir idarenin muhafazasını arzu edeceklerini ve Boğazların serbestisi için teminat- kaviyeden sarf-ı nazar edemiyeceklerini söyledi.

Başkumandan Paşa Hazretleri; Gerek General Pelli'nin şahsen ve gerek bütün Fransız milletinin ve hükümetinin daha çok evvelden Türkiyenin davasındaki hakkı, isabeti takdir ederek hissiyat-ı insaniyelerini izhardan geri kalmadıklarından bunun bütün Türkiye halkı tarafından meserretle karşılandığını söyledi. Türkiye Büyük Millet Meclisi Hükümetinin harbi yapan hükümet olmadığını ve Büyük Millet Meclisi Hükümetinin tespit ettiği hayatı nukat bulunduğu ve bunun üç seneden beri ilan edildiğini ve bu zaferimizden fazla istifade etmek hatırımızdan geçmeyeceğini, maksad-ı asliyi istihsal etmek için ordularımızı gayrı muayyen bir zaman intizarda ve atalette bırakamayacağımızı ilâve etti. Şimdiye kadar Büyük Millet Meclisi Hükümetinin bitaraf bir mıntıka tanımamış olduğu ve Yunan Ordusunun taht-ı işgalinde bulunan arazimize Trakya'ya duhule İtilaf Devletlerinin bizi men' edeceğini düşünmediğini ve Boğazlar meselesini alâkadar devletlerle her zaman görüşebileceğimizi söyledi. Bu şifahi mükâbemattan sonra General Pelle İstanbul'a avdet etti.

24 Eylül 38 zevalinde İstanbul'da bulunan General Pelle, Hamit Bey vasıtasıyla üç müttefik mümessilleri Puvankare, Güzon ve Sforça imzalarıyla verdikleri notada :

Venedik veya sair bir mahalde Sulh-u kat'iyi intaç etmek için vuku bulacak bir içtimaa bila teehhür selahiyet-i tammeyi haiz bir mümessil göndermekliğimizi, bu içtimaa Büyük Beritanya, Fransa, İtalya, Japonya, Romanya, (Sırp-Hırvat-Sloven)ve Yunan murahhasları davet edileceği, üç müttefik devletin Meriç'e kadar Trakya ve Edirne'nin Türkiye tarafından işgalini müsaadekârane nazar-ı mütalaaya alacaklarını fakat şu şartla ki, bitaraf ilan edilen mıntıkaya Ankara Hükümetinin ordusunu göndermemesini, Cemiyeti Akvamın himayesi altında müessir surette Boğazların, Marmara denizinin ve İstanbul Boğazının serbestisi ve aynı suretle dini ve ırkı akalliyetlerin himayesini temin maksut olduğu, konferansın küşasından evvel Türk-Yunan memurini askeriyesi ile bilitilaf müttefikin generalleri tarafından tespit edilecek bir hatta kadar Yunan kuvvetlerinin geri alınması için üç müttefik hükümetlerinin nüfuzlarını istimal edecekleri ve derhal İzmit veya Mudanya'da müttefikin generalleriyle bir içtima akdolunabileceği bildiriliyordu.

Akdeniz hedefine vasıl olan ordularımız yeni hedeflere tevcih olunmuşlardır. Çanakkale'ye tevcih edilen süvari kuvvetlerimiz 20 eylül 38 den itibaren Ezine veya Bayramıç kazalarına dahil olarak Çanakkale'ye yaklaşmaktaydılar. 25 Eylül 38 de Çanakkale etrafındaki tel örgü-

lerine yanaşan kıtaatımıza siperlerde bulunan İngiliz kıtaatı süvarilerimizin içeriye girmelerine istirhamkarane muhalefette bulunmuşlardı. 26 eylül 38 de Çanakkale'deki İngiliz kıtaatı kumandanı Çanakkale mutasarrıfı vasıtasıyla süvari kıtaatımız kumandanına bitaraf mıntıkaya girildiğinden ve 27 eylül 38 sabah saat yediden evvel Erenköy'ünden çıkılmadığı takdirde tedabir ittihaz edeceğinden bahis bir mektup göndermişti. Çanakkale'ye bazı İngiliz takviye kıtaatının geldiği haber alınıyor. Çanakkale kasabası dahilinde akın akın tehcir yapıldığı, evlerin kapıları kırılarak içeriye girildiği ve İslam ahaliye işkence yapıldığı haber alınıyordu. 26 eylül 38 de Harington dan alınan bir telgrafta Erenköy ve Biğa'nın garbinden süvarimizin geriye geldiğini herhangi bir hadiseden içtinap için pek endişe ettiği müzakerata talikan kıtaatımızın bitaraf mıntıka haricine çekilmesini rica ediyordu.

Buna cevaben :

Büyük Millet Meclisi Hükümetiyle alâkadar hükümat arasında takarrur ettirilmiş bitaraf bir mıntıkadan haberdar olmadığımız, süvarimerimizin ve kıtaatımızın harekatının mağlup Yunan Ordusunun takibinden ibaret bulunduğu, Yunan ordusunun Anadolu'da olduğu gibi Trakya'da da aynı mezalime devam ve gün geçtikçe teşkilat yapmakta olduğu, Yunan kuvayı harbiyesinin bir mıntıka-i bitarafı kaydı altında bulunmadığı ve buna en yakın misal, 23 eylül 38 zevalinde Yunan tayyarelerinin Ezine civarında faaliyette bulundukları ve Yunan donanmasının 25 Eylülde bile İstanbul limanında bulunduğu zikredildi. Bir hadisat vukuuna mahal vermemeye gayretimiz hakikı ve samimidir. Fakat Çanakkale'deki İngiliz kıtaatı tarafından tahribat yapılması, binaların hedmi, bize ait esleha ve mühimmatın imhası, kıtaatımız civarında top ve bomba endahtları, Yunan ordusuna isal eden yolumuz üzerine tahkimat yapılması gibi harekatın sebabını anlayamadığımızı, Türklerin Boğazların serbestisini daima ilan etmiş olduğunu ve netayic-i müspite ümit edilen müzakerat-ı karibeye kadar sui tefehhüm husulüne mani olacak vaziyet ihdası rica edildi.

Harington, 25 eylül 38 de verdiği cevapta :

Geçen sene güya kumandanımızla İngiliz kumandanı arasında mıntıka-i bitarafı hududunun Yarımca olarak fiilen tayin edildiğinden, tehdit edilen mıntıkada Yunan kuvveti olmadığından, Ezine civarında tayyarelerin bulunmadığından, Yunan filosunun Beritanya hükümetinin tazyik-i şediddiyle İstanbul'dan tamamen çekildiğinden, beynelmüttefikin bahriye teslimat komisyonu tarafından verilen emre binaan bazı tahribat yapılmış ve bazı ehimmiyetsiz tahribat da bir ihtiyat-ı askeri olmak üzere yapıldığından, bazı ateş tanzimatı yapılmışsa da hiddetle ordumuza tek bir mermi atılmadığından ve emri olmadıkça atılmayacağından, yegane arzusunun askerlerimizle ihtilâf hudusundan içtinap etmek olduğunu, Boğazların serbestisi hakkındaki sarih beyanatımızı memnuniyetle kayıt ve bu beyanata düvel-i müttefikanın da aynen mukabele ettiklerini, alemin muntazır olduğu sulha muvassal olacak müzakerata derhal başlanması hususundaki arzuya iştirak ettiğini, bu gaye için Çanakkale'deki İngiliz kuvvetlerine tehdit asarından tevakki edilmesini arzu ettiğini, arada bir sui tefehhüm varsa arzu edilecek ve evvelce takarrur ettirilecek bir mahalde mülaka olmaya amade olduğunu, takviye kıtaatının kendilerine sulh maksadıyla gönderildiğini bildirdi.

Harington'un bu mektubuna verilen cevapta :

Trakya'da devam eden mezalim ve şiddetlerin ne derece mucib-i heyecan olduğu ve İstanbul'dan çıkarılan Yunan donanmasının atiyen dahi gelmesine müsaade edilmeyeceğine bir delil alındığı, İstanbul aha-

253

lisine karşı ittihaz edilen tedabir-i zecriye ve Türk vapurlarının Anadolu sahillerine uğramaması gibi tertibattan sarfı nazar edileceği ümit ve rica edildiği, gerek İstanbul'da merhun ve gerekse Çanakkale'de hukukan bize ait esleha ve mühimmatın bir taraflı mukarreratla imha ve tahribi caiz olmadığı, sui tefehhüm husulünden içtinap için yeni bir tedbir olmak üzere Çanakkale'deki kıtaatımızın bulundukları yerde kalmaları, ve bir hadiseye sebebiyyet vermemelerinin emrolunduğu, eğer Asya sahilindeki kuvvetlerin Fransız ve İtalyan kuvvetleriyle intikali kabul edilirse Çanakkale'de yalnız mülkiye ve zabıta idaremizin tesisi ile iktifa edilerek Boğazlar sahilindeki kıtaatımızın bir miktar geriye çekilmesi emredileceği ve mecliste görüşmek üzere avet etmekte bulunulduğundan ahvalin bahşedeceği ilk fırsatta görüşmeye çalışılacağı başkumandanlıkça bildirildi.

27 eylül 38 de Cephe Kumandanlığından Çanakkale'deki kıtaat için verilen emirde :

Düvel-i İtilâfiye pek yakında mudanya'da askerî bir konferans vuku bulacağından, o zamana kadar Çanakkale etrafında bulunan İkinci Süvari Fırkasının halen bulunduğu mevkii muhafaza ederek ileri harekatın tatili ve herhangi bir tızyikkarane ve tahrik cuyane harekattan içtinap etmesi, piyade fırkalarının dahi Biga-Bayramiç-Ezine hattının ilersine emr-i ahire kadar müfreze sevk etmeyecekleri tebliğ olundu.

28 eylül 38 zevalinde şifahî müzakeratta bulunmak üzere Müsyö Fraklen Buyyon İzmir'e geldi.

Dolap No. 31
Göz No. 1
Dosya No. 122
Klasör No. 1764

Vesika No-1467

II

- ١ -

٩٧

٢٩ / ايلول / ٩٢٠

ازميرده جريان ايدن سياسى وقوعات حاليه ...

سياسى ايلك تماس ١٠ / حزيران / ٩٢٠ ده ازميرده ايتاليا، فرانسه، انگلتره، امريقا قونسولوسلريله بر جماعت ذوات ايله
وطنپرورلر بيننده باشلامشدر. ايتاليا، فرانسه، امريقا قونسولوسلرى، امريقا قونسولوسى ازميرده حكومت
ملليه ... مقاله متعاقب ايدر.
... زيارت ايدنلر بيانات ... بيطرف ... متعاقب ايدرلر.
... انگلتره امريقا قونسولوسيله ... باشلاندى ... مالى بحريه ...
... انگلتره حكومتى ... تنظيم ايتدى.
انگلتره ايله ... ايسته‌يورسڭز ... دوستلق ... ايستر ...
... بو سؤاله جواب ويره بيلمك ايچون اول ... ترك ... عقد ايتمك ...
انگلتره ايله تمامًا دوست قالمق ... اساسًا ... مصالحه ... ايتدى
... تورقيا حكومتى ... (قونسولوسلر رغبت ... مطالعه ايتدى)
... تبليغ ايدلمش ... اولدينى تأييد ايتدى.
... زمان ... ترك ... مدافعه ... ايچون
... انگلتره ... قونسولوسخانه ... ترتيب ...
... ايدلمشدر.
... انگلتره ايله دوستلق ... انگلتره ايله ... ١٧ / ايلول / ٩٢٠ ده
... باشلامشدر ... بولنيور ... صورت ده
... ايدلمشدر.
... حقيقتده بولنديغى بيلديريلدى.
... ١٧ / ايلول / ٩٢٠ ده ... ازميرده ... حكومت ...
... انگلتره و امريقا ... فرانسز و ايتاليان ...
... ٢٥ / ايلول / ٩٢٠ تاريخنده ازميرده انگلتره ... امريقاليلر ازميرده ...
... ٢٦ / ايلول / ٩٢٠ ده انگلتره ايله ... انگلتره ... عصبيت گوستريورلردى
... انگلتره ... ازميرده ...
... انگلتره ... مقدسه ... استانبول ... انگلتره ... موافقت ... ايچون
... اولديغى گوريلمشدر.

١٨ / ايلول / ٩٢٠ ده استانبول ... توزيع ايدلدى. فرانسه، انگلتره، ايتاليا ... متفق ...
... استانبول ... نقل ايدلمشدر
... اولديغى قيد ايدرلر.
حكومت ... تاريخنده ... انگلتره ...
... تأييد ... انگلتره ... نقل ايدلمشدر ...

200

[illegible]

[illegible]

[illegible]

هارینکتون [illegible] :

[illegible]

هارینکتونک [illegible] :

[illegible]

[illegible]

VESİKA-NO. 1468

Bornova
30/9/38

İkinci Ordu Kumandanlığına

Şifre- Makine başında

Mudanya'da askerî konferansın cereyanı esnasında, kıtaatı askeriyenin Kocaeli şibihceziresinde tevkif olduğu hattın Yarımca-Şile hattı olduğunu irae edeceğim. Buna göre Yarımca-Şile hattı karşısında hiç olmazsa şüvari keşif kollarımızın 3 Teşrinievvel 38'e kadar bulunmuş olması lazımdır. İttihaz-ı tedabir buyrulmasını ve işarını rica ederim.

Garp Cephesi Kumandanı
İSMET

Dolap No. 31
Göz No. 1
Dosya No. 122
Klasör No. 1764

261

Vesika No-1468

بورنوه

۲۸/۹/۳۰

ایکنجی اردو قوماندانلغنه

شعبه ــ [illegible] باشنده

عدانه ده عسکری قوماندانلغک عربانی اثنا [illegible] سنده [illegible]

ابراهیمه غربیه ده بیطرف منطقه اولدیغنی ادعا ایتدکاری

یارمجه ــ شبه [illegible] خط فاصلسنده هیچ اولمازسه

سواری کشف قوللرینک بولنمسی اولمسی لازمدر.

۲ تشرین اول ۲۸

اتخاذ تدابیر بیورلمسی رجا ایدرم

واشانی

ر.ب. [illegible]

عصمت

انقرهدن [illegible] تبلیغ ... وارده نوقیف [illegible] خطی یارمجه [illegible]

[illegible] ایتملری [illegible] کوره

[illegible]

263

VESİKA-NO. 1469

Birinci Ordu Kumandanlığına) Tahriren
İkinci Ordu Kumandanlığına)
Beşinci Kolordu Kumandanlığına) Telgraf

Trakya'nın tahliyesi ve Trakya'ya teslimi için Düvel-i İtilâfiye generalleriyle 3 teşrinievvelde Mudanya'da inikadı hükümetimiz tarafından teklif olunan konferansa memur oldum. 30 eylül akşamı karargâhımın harp kademesiyle trenle Karaagaç'a hareket edeceğim. 1 teşrinievvel sabahı Balıkesir'e ve zaman müsait olduğunda daha ileriye hareket edeceğim. 2 teşrinievvel akşamından evvel Mudanya'da bulunmak istiyorum. Karargâhımın diğer aksamı İzmir'de kalacaktır. Raporlarla evrak-ı mühimme ve müstacele tarafıma ve muamelat-ı saire İzmir'deki karargâhıma irsal olunacaktır.

Soma-Balıkesir yolunu göstermek üzere Dördüncü Kolorduca Soma'da bir kılavuzun hazır bulundurulmasını rica ederim.

Ordulara ve Beşinci Kolorduya 30 eylülde yazılmıştır.

30 Eylül 338

Garp Cephesi Kumandanı
İSMET

Dolap No. 31
Göz No. 1
Dosya No. 122
Klasör No. 1764

265

266

Vesika No-1469

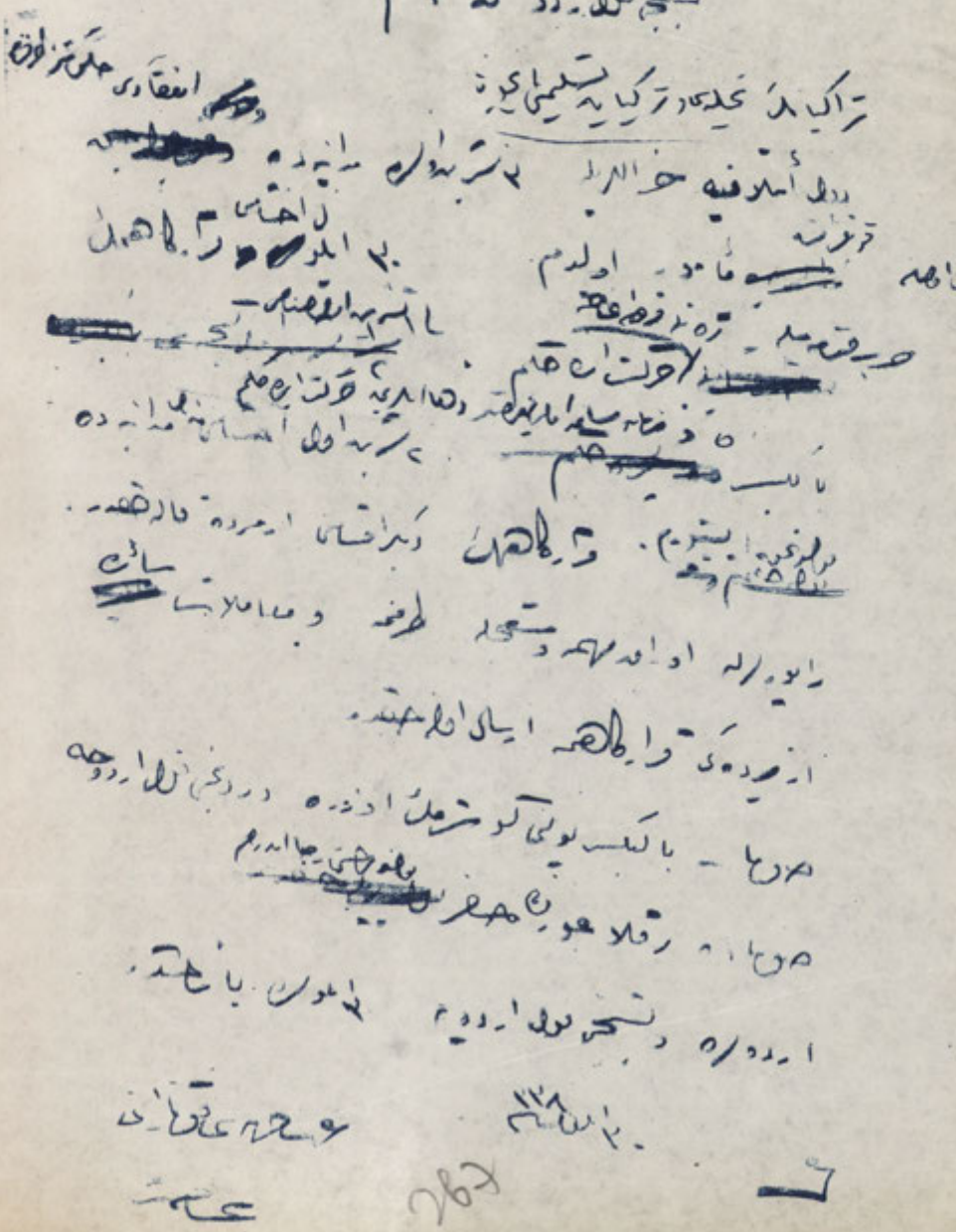

270

Fiath 150 Krş.